

Een onderzoek naar het effect van een zelfcorrectiemethode tijdens het stellen.

Frans van Bruggen
leerkracht van de Borgmanschool
e-mail adres f.vanbruggen@borgmanschool.nl
9 mei 2009

Hoofdstuk 1.

1.1 Probleemstelling.

Het valt mij op dat kinderen onnodige fouten maken in hun opstellen. Spellingregels die als bekend mogen worden verondersteld worden niet toegepast. Dit kan komen doordat kinderen zo met hun verhaal bezig zijn dat ze gewoon niet aan die regels denken. Daarom zeg ik altijd tegen mijn leerlingen dat ze, voordat ze hun opstel inleveren, het verhaal nog eens goed op fouten moeten controleren. En dan nog zitten er veel fouten in.

1.2 Onderzoeksvraag.

Kan ik iets bedenken wat eenvoudig toepasbaar is en ervoor zorgt dat kinderen in een vrije tekst minder spelfouten maken.

Met veel fouten bedoel ik een percentage van meer dan 10%.

Op de volgende vragen wil ik een antwoord vinden:

Welke fouten worden er vooral door mijn doelgroep gemaakt?
Wat is er in de vakliteratuur over spellen tijdens het stellen geschreven?
Kan ik iets vinden wat makkelijk toepasbaar is?

1.3 Doelgroep.

Mijn doelgroep bestaat uit drie kinderen uit groep 7 die op de Cito-toets spelling van eind groep 6 een D-score hebben. Ik heb voor deze kinderen gekozen, omdat ik denk dat als ik die kinderen een handvat kan geven om wat kritischer naar hun spelling te kijken dit zeker ook toepasbaar is bij kinderen met een hogere score.

1.4 Controlegroep.

Mijn controlegroep bestaat eveneens uit drie kinderen uit groep 7, die op de Cito-toets spelling een D-score hebben.

1.5 Verwachting.

Ik heb een artikel gelezen in het tijdschrift Remedial Teaching 2002/1 waarin Marieke Willemen, Anna M.T. Bosma en Janet G. van Hell schrijven over een zelfcorrectietraining waarmee zij goede resultaten boekten. De leerlingen kregen, nadat ze hun opstel afhadden, de gelegenheid om hun opstel heel systematisch na te kijken op spelfouten. Dit werd hun aangeleerd door een specifiek stappenplan heel systematisch door te nemen. Mijn inschatting is dat mijn leerlingen op deze manier ook minder fouten zullen maken. En mijn hoop is dat ze onder een percentage van 10% komen.

1.6 Bepalen van foutenpercentage.

Eerst worden alle woorden geteld, vervolgens het aantal fouten. Dan kun je het percentage berekenen. Ik maak alleen gebruik van helen en halven.

Hoofdstuk 2.

2.1 Plan van aanpak.

Twee opstellen lezen en turven welke fouten er worden gemaakt.
Dan kijken in welke categorieën de meeste fouten worden gemaakt.
De vier meest voorkomende fouten komen in het stappenplan.
Daarna mijn doelgroep het doel van mijn stappenplan uitleggen.
Er de eerste twee keer op toezien dat ze het stappenplan goed gebruiken.
Vervolgens nog vier keer een opstel laten schrijven waarbij ze het stappenplan gebruiken.
Daarna onderzoeken of ze nu ook minder fouten hebben gemaakt en hoe zich dit verhoudt tot de controlegroep.

2.2 Welke fouten worden er vooral gemaakt?

Ik heb van de zes kinderen van mijn doel- en controlegroep twee opstellen nagelezen op fouten.
In totaal werden er in deze twee opstellen 161 fouten gemaakt.
In aantallen kunnen deze worden onderverdeeld in:

hoofdletters	65x
gesloten lettergrepen	31x
letters vergeten	18x
open lettergrepen	11x
ei/ij verwisseling	10x
g/ch verwisseling	8x
f/v verwisseling	6x
woorden op -isch	6x

De bovenste vier typen fouten zal ik in mijn stappenplan zetten.

2.3 Foutenpercentage doelgroep.

naam	opstel 1	opstel 2
Leerling A	9,5 %	13 %
Leerling B	14,5 %	11 %
Leerling C	10 %	9 %

2.4 Foutenpercentage controlegroep.

naam	opstel 1	opstel 2
Leerling D	11 %	12 %
Leerling E	9 %	12 %
Leerling F	10,5 %	10,5 %

Hoofdstuk 3.

3.1 Het schrijven van de opstellen.

Het schrijven van de opstellen gebeurt ongeveer om de twee weken. Iedere keer op een vast tijdstip en wel op donderdag tussen 9.00 en 10.00 uur, zodat de omstandigheden zoveel mogelijk gelijk zijn. Voordat de kinderen aan hun schrijfo opdracht beginnen worden ze erop gewezen om de tekst goed door te lezen voor ze hun schrift inleveren. Maak de zinnen niet te lang en denk aan de hoofdletters. Weet je niet precies hoe je een woord schrijft, kijk dan in het woordenboek of vraag het aan de meester. Heb je de tekst goed doorgelezen op fouten maak dan nog een tekening bij het verhaal.

3.2 Introductie van het stappenplan.

Mijn doelgroep wordt uitgelegd wat de bedoeling van het stappenplan is. Bij het lezen van hun opstellen is opgevallen dat ze fouten maken die ze zelf misschien kunnen voorkomen door hun teksten doelgerichter door te lezen en dan vooral te letten op de fouten die ze het vaakst maken. De fouten die het vaakst gemaakt worden, worden besproken. Daarna gaan ze aan de slag. Als ze hun verhaal afhebben pakken ze hun stappenplan erbij en controleren ze de tekst aan de hand van het stappenplan. Mijn bedoeling is om na 6 keer te kijken wat het effect is van het stappenplan.

3.3 Het stappenplan.

Ik lees mijn verhaal goed door, van het begin tot het einde.					
Heb ik misschien letters vergeten ?					
Ik kijk of ik alle hoofdletters en punten op de goede plaats heb staan.					
Heb ik gedacht aan de woorden met een dubbelzetter ? <i>Woorden als : petten, blokken, tussen, bakken en pitten.</i>					
Dan moet ik nog letten op woorden met een lange a-, o-, u- of e-. Ik verdeel bij twijfel het woord in lettergrepen. <i>Woorden als : ver-de-len, ta-fel-la-ken en a-von-tu-ren.</i>					

Hoofdstuk 4.

Na zes keer een opstel te hebben gemaakt ga ik nu de foutenpercentages van mijn doelgroep en mijn controlegroep vergelijken.

4.1 Foutenpercentages doelgroep.

naam	opstel 1	opstel 2	opstel 3	opstel 4	opstel 5	opstel 6
Leerling A	6,5 %	7,5%	5,5%	4,5%	1,5%	3,5%
Leerling B	6,5%	7,5%	8 %	6 %	6,5%	6 %
Leerling C	7 %	6,5%	8,5%	7 %	4,5%	2 %

4.2 Foutenpercentages controlegroep.

naam	opstel 1	opstel 2	opstel 3	opstel 4	opstel 5	opstel 6
Leerling D	17,5 %	25 %	15 %	17,5 %	13,5 %	18 %
Leerling E	10 %	14,5 %	9,5 %	10,5 %	10,5 %	10 %
Leerling F	16 %	10,5 %	9 %	8 %	11 %	9,5 %

4.3 Conclusies.

Als je de percentages vergelijkt dan is te zien dat de leerlingen van de doelgroep minder fouten zijn gaan maken. Het streven was om onder de 10 % te blijven en dat is de leerlingen gelukt. Als je de gemiddelden berekent dan had II. A voor invoering van het stappenplan gemiddeld 11,5 % fout, daarna had hij gemiddeld 5% fout. Voor II. B zijn de gemiddelde percentages 13% ervoor en 7 % erna. Voor II. C is dit 9,5 % en 6 %.

De leerlingen van de controlegroep hebben minder vorderingen gemaakt. LI. D is zelfs meer fouten gaan maken. Van gemiddeld 11,5 % naar 17,5 %. LI. E en II. F zijn redelijk stabiel gebleven. LI. E had eerst een gemiddelde van 11,5 % en later een gemiddelde van 11 %. LI. F scoorde steeds een gemiddelde van 10,5 %.

Opvallend is dat nog steeds de meeste fouten in het hoofdlettergebruik worden gemaakt. Van alle hoofdletterfouten komt een percentage van 36,5 % voor rekening van de doelgroep en 63,5 % voor rekening van de controlegroep. Bij de open lettergrepen is de verdeling doelgroep – controlegroep 37% - 63 %. In de categorie gesloten lettergrepen is de verdeling gelijk. De doelgroep vergeet minder letters. Hier is de verhouding 31 % tegen 69 %.

Je kunt dus stellen dat de leerlingen in mijn klas door een gerichte manier van nakijken minder fouten maken. Geef je ze hiervoor een hulpmiddel, hier in de vorm van een zelfcorrectiemethode, dan zie je dat dit tot minder fouten leidt. Doe je dit onderzoek bij een grotere groep leerlingen dan verwacht ik hetzelfde.

Het gemiddeld aantal woorden van de verhalen van de leerlingen uit de doelgroep:

naam	voor het stappenplan	met het stappenplan
Leerling A	137	157
Leerling B	106	153
Leerling C	230	165

Het valt op dat terwijl II. A en II. B bewuster op de spelling letten, dit niet ten koste gaat van de lengte van het opstel. Bij II. C is de tekst wat minder lang geworden, maar daar had ik ook om verzocht, omdat hij anders zo lang met een verhaal bezig was.

Nieuwsgierig hoe de resultaten van mijn doelgroep zich verhouden ten opzichte van leerlingen met een niveau D voor spelling uit de groep 7 van een andere locatie heb ik van drie leerlingen uit deze groep het foutenpercentage berekend. Hierbij is gekeken naar de laatste twee teksten. Het gemiddelde percentage van kind 1 was 10,5 %, van kind 2 10 % en van kind 3 11 %. De gemiddelden van de kinderen uit mijn doelgroep waren 5 %, 7 % en 6 %.

Hoofdstuk 5.

Evaluatie.

Doordat het onderzoek was afgebakend was het voor mij goed te doen. Mijn verwachting dat kinderen die met een stappenplan voor zelfcorrectie werken minder fouten maken is uitgekomen. Vooral II. A en II. C maakten de laatste twee keer verrassend weinig fouten. De kinderen zijn er zelf ook tevreden over. Ze vinden het stappenplan een handig hulpmiddel. Ze geven aan dat ze van tevoren al beter opletten om fouten te vermijden en dat ze tijdens de controle ook nog fouten uit hun opstel halen. Tijdens de taallessen gaan ze ook automatisch beter op de spelling letten. Ze vergeten vooral minder vaak letters en woorden en ze vinden zelf dat ze preciezer werken. Het plezier in het schrijven van opstellen is hetzelfde gebleven. Op mijn vraag of ze ook extra hun best hebben gedaan antwoorden de leerlingen ontkennend.

Mijn verwachting is dat het spellingbewustzijn van de leerlingen zo is vergroot en dat hun werkhouding zo is verbeterd dat ze nu zonder hulp van een stappenplan minder fouten in hun opstellen zullen maken. Of dat dit werkelijk zo is zal ik over een aantal weken onderzoeken.

Een dergelijk stappenplan is ook eenvoudig toe te passen bij andere vakken, zowel individueel als klassikaal. Het proberen waard!

Geraadpleegde literatuur.

Tijdschriftartikel:

A.M.T. Bosma, K. Schep – Ottevanger en W.H.J. van Bon (Uit Tijdschrift voor Orthopedagogiek,36, 303-312): *Heeft stellen nadelige gevolgen voor spellen?*

M.Willemen, A.M.T. Bosma en J.G. van Hell (Uit Pedagogische Studiën 2000,77,173-182): *Beter leren spellen tijdens stellen.*

M. Willemen, A.M.T. Bosma en J.G. van Hell (Uit Tijdschrift voor Remedial Teaching 2002/1): *Leren stellen en niet vergeten correct te spellen..*